

Csak **egy** maradhat

Nem elég elfoglalni a kulturális intézményeket, át is kell formálni a kultúrát – szól az új parancs. A lenyúlás is folytatódik, s elbuknak még azok is, akik kompromisszumra törekszenek, most épp a POSZT.

egyetlen „bűne”, hogy még Hiller István nevezte ki

„**A** múlt talapzata nélkül gyökértelenül sodródunk a történelem viharai közepette” – fogalmazott Orbán Viktor, amikor tavasszal nagy értékű Renoir-festménnyel „ajándékozta meg” a Szépművészeti Múzeumot. A talapzatnak az építése el is kezdődött az utóbbi hónapokban. A korábbi Orbán-kormányok alatt a legtöbb elvonást és mellőzöttséget éppen a most a „nemzeti büszkeség” letéteményeseként emlegetett közgyűjteményi szférának kellett elszervenennie.

2010 után úgy tűnt, Orbánnak nincs szüksége a kultúrára, csupán az intézmények vezetőit váltotta le. Ezt sem siette el, általában kivárta, amíg a korábbi igazgatók mandátuma lejárt, az újaktól pedig nem várt gyökeres fordulatot, kultuszépítést. Igaz, nem is kényeztette el őket: nem kaptak sokkal több pénzt, mint az elődeik. Így került a Nemzeti Múzeum igazgatói székébe Csorba László helyett

– akinek egyetlen „bűne”, hogy még Hiller István nevezte ki – Varga Benedek. A Ludwig Múzeum élén végrehajtott csere célja is csak annyi volt, hogy ne a liberális hírében álló aspiráns legyen a befutó. Fabényi Júlia igazgatói programja azonban cseppet sem törekedett arra, hogy NER-kompatibilis legyen. De még Orbán egykori államtitkára, Pröhle Gergely is gyakorlatilag elődje munkájára épített, miután kinevezték a Petőfi Irodalmi Múzeum élére. Az ellene folytatott hadjáratral ez a viszonylagos békeidőszak ért véget egyszer s mindenkorra. Pröhle helyére Demeter Szilárd került, aki számolatlanul kapja a milliárdokat a kánon átírására, „irodalmi erőközpont” létrehozására. Amiben a jelek szerint jóval profibb, mint a Magyar Művészeti Akadémia, vagy korábban Orbán kulturális tudatformálásért felelős megbízottja, Kerényi Imre volt.

Hasonló átalakulás zajlik a kormány által alapított tudományos

A POSZT júniusi eredményhirdetése.

Posztosztók

intézeteknél is. Korábban, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet, a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet vagy a Veritas Intézet inkább az Orbán-kormányhoz hűséges kutatók vagy bukott politikusok (Bíró Zoltán, Szász Jenő, Szakály Sándor) kifizetőhelyeként működtek, mintsem a múlt átirására specializált profi műhelyeként. Utóbbiban kizárólag Schmidt Mária tudott némi eredményt felmutatni. Először úgy tűnt, hogy a Magyarságkutató Intézet (MKI) is csak egy lesz a hasonló sóhivatalok között. Ám a hvg.hu birtokába került kormány-előterjesztés szerint ott is paradigmaváltás következik. Egy kínosan rosszul megszervezett erdélyi előadókörúton kívül életjellet alig mutató intézmény most nyíltan azzal az ígérennyel lép fel, hogy nála írják és terjesztik a „hivatalos” magyar őrtörténetet. Már hároméves kortól gondoskodna az állam a fiatalok „nemzeti identitásának” formálásáról. Attila-emlékművet, fesztivált, és új múzeumokat is terveznek, az egyik a hun–magyar rokonságot propagálna a Vajdahunyad várban. Ez összecseng Lezsák Gabriella minapi interjújával, miszerint „a finnugor alapokon álló, a pártállam által kijelölt vezető kutatók ellehetlenítették” a magyar múlt kutatását. (A kijelentés azért is érdekes, mert a hölgy az MTA Őstörténeti Munkacsoportjának tagjaként aztán hosszan ecsetelte többéves kutatómunkáját.)

A Természettudományi Múzeum igazgatóváltása is ebbe a sorba illeszkedik. Mint a hvg.hu elsőként megírta: Korsós Zoltánt az a Bernert Zsolt antropológus váltja, aki többször részt vett kiállításokkal és előadásokkal a Kurultájon, a Magyar Törzsi Gyűlésen, és már az MKI-vel közös projektekről is beszélt az intézet honlapjára feltett videóban. Pénz lesz bőven. Úgy tudjuk, a magyarságkutatókhoz kerül át a Nemzeti Múzeumtól a régészeti stratégiára tíz év alatt szánt 73 milliárd forint, és az Árpád-ház program is. Mégsem tudják feltölteni a százra tervezett létszámot. Forrásaink erős kritikával kezelik az előterjesztésben szereplő 33 munkatársat, ugyanis tudományos fokozattal rendelkező tudósokat nem lehet csak úgy leakasztani. Még Bernert sem sze-

rezte meg a doktorátusát. Valószínű, hogy más tudományos műhelyekből igyekeznek tehát munkatársakat átcsábítani, ami a 650 ezer forintos fizetés ígéretének és a konkurencia ellehetlenítésének kombójával nem is annyira nehéz. Az MTA bizonytalan helyzetű kutatóintéze- teiben a tudományok doktorai is jó százezer forinttal kevesebbet keresnek, mint az MKI munkatársai.

Nagy kérdés, hogy a tudóstársadalom képes-e ellenállni ennek a kísértésnek, bemegegy-e a történelemhamisításra készülő intézetbe, illetve milyen érdekérvényesítési stratégiák maradnak számára? A nemrég a Veritasba olvasztott '56-os Intézet igazgatója, Rainer M. János épp lapunk kérdésére válaszolva jelentette be, hogy nem megy át a kormány által alapított intézetbe, mert ott hiányzik a kutatás akadémiai szabadsága. Ungváry Krisztián viszont a Facebookon azt írta, hogy komolyan veszi a Veritast létrehozó kormányrendelet szavait, miszerint „az intézet feladata az elmúlt másfél

tesz egy próbát, hogy megtudja, hol a tűréshatár a szakmaiság és a politikai szempontok között

FODOR SZILVIA

évszázad hiteles, torzításmentes feldolgozása”, ezért tesz ott egy próbát, hogy megtudja, hol a tűréshatár a szakmaiság és a politikai szempontok között.

Félő, hogy még az írott szó is kevés biztosítékot ad. Tanulságos példa erre az a módszer, ahogy a Magyar Színházi Társaságot – folyamatos hátrálás után – sikerült végleg kiszorítani a Pécsi Országos

Kásler Miklós miniszter.
Hun foglialás

Színházi Találkozót (POSZT) szervező Kft.-ből. A nemrég lezárult színházi seregszemle után jelentette be a Színházi Társaság, hogy mivel kisebbségi tulajdonosként nem áll módjában „megfelelően gyakorolni tulajdonosi és ellenőrzési jogunkat”, kilép a fesztivált működtető társaságból, a POSZF Kft.-ből és a tulajdonrészét felajánlja a Vidnyánszky-féle Magyar Teátrumi Társaságnak (MTT).

A Nemzeti Színház direktorként a kormány támogatását maga mögött tudó Vidnyánszky Attila sokáig kirekesztettnek érezte magát a Jordán Tamás által alapított fesztiválból, ezért az MTT 2012-ben egyszerűen bevásárolta magát a POSZF Kft.-be, a kormánypárti Pécs városa és a Színházi Társaság mellé. Ezután a két szakmai társaság együtt szervezte a fesztivált, két válogatóval. Ami nem ment zökkenők nélkül. Minden évre jutott kisebb-nagyobb botrány. Pedig a Színházi Társaság kompromisszumkész volt, még abba is belement, hogy a város és

az MTT jelöltje, Magyar Attila kerüljön az ügyvezetői székbe, a művészeti vezető pedig a társaság egyik alapítója, Szűcs Gábor legyen. Ám az együttműködés ettől sem lett jobb.

Keszég László, a Színházi Társaság elnöke szerint a tudtuk nélkül hozta létre Magyar Attila, Szűcs Gábor és a Teátrumi Társaság titkára, Szabó László az Aktor Kft.-t,

ami a POSZT jegybevételét kezelte. Szabó szerint a cégalapításra csak a tao-pénzek igénylése miatt volt szükség, és a Színházi Társaságot is beavatták minden fontos döntésbe. Keszég viszont azt mondja, a pénzügyeket érintő számos kérdésükre nem kaptak választ, s még a POSZF működéséről a város által készített revizori jelentést sem kapták meg. Az Átlátszó megszéllőztetett egy dokumentumot, amely szerint a vizsgálat súlyos hiányosságokat tárt fel, s felrótták benne a POSZF gazdálkodásának átláthatatlanságát. A bizalom akkor veszett el végleg, amikor múlt év végén a két másik tulajdonos nem fogadta el a Színházi Társaság jelöltjét a felügyelőbizottságba.

Keszég elmondása szerint a fesztivál szakmai munkájában továbbra is részt kívánnak venni, csak a számukra átláthatatlan cégből léptek ki. „Mi összekuncsorogjuk a pénzt, lebonyolítjuk a fesztivált, ők meg idejönnek megsértődni” – mondja erre Szabó. Az együttműködés mindenestre nehézkes lesz azok után, hogy Szabó nemrég arra szólította fel a mindkét színházi szakmai tömörülésben tag teátrumokat, döntsék el, melyikhez akarnak tartozni. Úgy tudjuk, voltak olyan színházak, amelyek rögtön igazodtak a ki nem mondott elváráshoz, és a kormánnyal jó kapcsolatot ápoló, Vidnyánszky-féle szervezetet választották.

Talán maga Vidnyánszky sem reménykedett abban, hogy ilyen könnyen övék lehet a POSZT. Ráadásul a Színházi Társaság kilépése azért is elszietettnek tűnik, mivel az ellenzéknek van némi esélye arra Pécssett, hogy az önkormányzati választáson többséget szerezzen, ami alaposan átírná a kft működését is. Csakhogy a POSZT-nak addigra már vége lehet. A fesztivált ugyanis egyes hírek szerint Vidnyánszky Kaposvárra vagy Budapestre költöztetné. S minthogy ehhez bizonyára állami támogatást is tud szerezni, a lépés a konkurens szervezet, a Színházi Társaság bomlását idézheti elő. Erre utal, hogy Szikora János rendező a történetek után azzal mondott le a vezetőségi tagságáról, hogy időszerű lenne a két szervezet összeolvadása. ■ **HAMVAY PÉTER**